

Innst. S. nr. 146

(2001-2002)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Ursula Evje, Arne Sortevik og Per Sandberg om at det opprettes et uhildet klageorgan for skolen. Formålet for klageorganet skal være å ivareta brukernes rettsikkerhet i forhold til opplæringen, opplæringsmiljøet og skole spørsmål generelt

Dokument nr. 8:79 (2001-2002)

Til Stortinget

SAMMENDRAG

I dokumentet fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme egen sak for Stortinget om opprettelse av et politisk og departementalt uavhengig ombud for grunnskolen og den videregående opplæringen med ansvar for å ivareta den enkelte elevs rettsikkerhet knyttet til opplæringen og opplæringens kvalitet."

Forslagsstillerne peker på at det er store variasjoner i kvaliteten ved grunnskolene og viser til flere undersøkelser i den forbindelse. Systemer for kvalitetsutvikling og -sikring mangler. En rekke elever og deres familier er misfornøyde med undervisningen og med andre forhold ved skolen, som mobbing, læringshemmende uro eller overdiagnostisering for å få tildelt timer til spesialundervisning. Foreldre føler avmakt og trenger mer direkte innflytelse og et uhildet klageorgan å henvende seg til.

Fremskrittspartiets forslag om et eget skoletilsyn etter engelsk modell er fortsatt partiets politikk. Det foreliggende forslaget om et uavhengig skoleombud for grunnskolen og den videregående skolen har et noe annet sikte. Ombudet skal være uavhengig av departementet og ha ansvar for å ivareta den enkelte elevs rettsikkerhet knyttet til opplæringen i skolen og dens kvalitet.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Høyre, Ine Marie Eriksen, Jan Olav Olsen, Åshild Karlstrøm Rundhaug og Søren Fredrik Voie, fra Arbeiderpartiet, Vidar Bjørn-

stad, Eva M. Nielsen og Karita Bekkemellem Orheim, fra Fremskrittspartiet, Ursula Evje og Arne Sortevik, fra Sosialistisk Venstreparti, Lena Jensen og lederen Rolf Reikvam, fra Kristelig Folkeparti, Arne Lyngstad og Inger Møll, fra Senterpartiet, Rune J. Skjælaaen, fra Venstre, Trine Skei Grande, og representanten Jan Simonsen, viser til Dokument nr. 8:79 (2001-2002).

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen, ser i utgangspunktet positivt på forslaget om å opprette et effektivt tilsyn for å ivareta elevens rettigheter i skolen, i henhold til de intensjoner som ligger i dokumentet. Det er viktig å bidra til alles rettsikkerhet, og til systemer som sikrer at mennesker som kjenner seg urettferdig eller feilaktig behandlet av det offentlige, får anledning til å prøve sin sak, fortrinnsvis utenfor rettsapparatet. Skoleelever har ikke stemmerett og deres øvrige rettigheter kan også være lettere å overse enn for voksne. Elevers og studenters arbeidsmiljø må vies større oppmerksomhet enn hittil. Flertallet viser til Stortingets behandling av Dokument nr. 8:1 (2001-2002) om arbeidsmiljø mv., jf. Innst. O. nr. 41 (2001-2002), og Regjeringens arbeid med et nytt lovgrunnlag for dette.

Flertallet er enig med forslagsstillerne i at mobbing er et alvorlig problem som rammer mange i dagens norske skole, og som det er nødvendig å ta fatt i med det største alvor. Flertallet er også enig i at spesialpedagogiske tiltak krever nøye oppfølging, og først og fremst skal være ledd i å sikre at individuell og tilpasset undervisning blir gjennomført.

Flertallet viser til brev fra utdannings- og forskningsministeren av 22. mars 2002. Som ledd i Regjeringens moderniseringsprogram for offentlig sektor er det allerede besluttet å gjennomgå offentlige tilsynsordninger, også de som gjelder for skoleverket. Flertallet viser til den varslede odelstingsproposisjon om dette, og vil avvende departementets forslag før den tar stilling til utformingen av disse tiltak. Flertallet ber departementet ta det foreliggende dokumentet med i denne vurderingen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen har merket seg at komiteens flertall i utgangspunktet er positiv til det å opprette et uhildet klageorgan for skolen. Det vises videre til at Foreldreutvalget for Grunnskolen i brev datert 16. april 2002 støtter opprettelsen av et slikt organ for å ivareta brukernes rettssikkerhet i spørsmål knyttet til den rett til opplæring som er grunnlaget for skolens troverdighet. Etter disse medlemmers syn bør det være i alle parter interesse at et uhildet klageorgan trer i funksjon så snart som mulig. Spesielt med henblikk på to forhold: Det ene forholdet gjelder et økende antall saker som bringes inn for det ordinære rettsvesen. Det andre forhold er at man må påregne en sterk økning av brukere av annen bakgrunn, herunder brukere med svake forkunnskaper om det norske samfunns oppbygging og funksjoner. Det er derfor, etter disse medlemmers syn, ikke nødvendig å avvende forslag i en ny sak, som skal omhandle moderniserings-program for offentlig sektor før en tar stilling til å opprette et uhildet klageorgan for skolen. Et uhildet klageorgan vil etter disse medlemmers mening bedre elever og foreldres rettssikkerhet.

Det foreligger en lang rekke forskningsresultater som alle indikerer betydningen av et uhildet klageorgan. Blant flere vil disse medlemmer nevne Møreforskning som i en undersøkelse påviste at 60 pst. av de spurte lærerne anså det for å være foreldrenes ansvar å oppdra sine barn, videre vises det til NOVA rapport nr. 11/2000 "En skole - to verdener", hvor det i en bredt anlagt undersøkelse kan synes som om lærerne er opptatt av skolen som læringsarena eksplisitt i sitt virke, mens hovedtyngden av de spurte elevene opplever skolen som den sosiale arena. Allerede i dette ligger det grunnlag for skisma hvor elever over mange år opplever seg fokusert, urettferdig behandlet og ensidig betraktet uten noen form for belysning av samspillet mellom lærer og elev.

Disse medlemmer viser også til NOU 2000:12, kapittel 10.3: "Det har blitt hevdet at den største instansen på oppvekstområdet, grunnskolen, har større omsorg for skolefagene enn skoleelevenes ve og vel, uten at dette har skapt noen særlige initiativ fra oppvekstpolitiske og oppvekstfaglige instanser....." På enkelte skoler kan en iht. ovennevnte slå fast at kultu-

ren er bygget på et ønske om å ta mer hensyn til å ivareta skolesystemet enn den enkelte bruker. Med henvisning til at skolen er ment å være det samfunnsformende organ, synes det betenkelig etter disse medlemmers oppfatning med en fokusering på skoleinteresser fremfor elevene.

Med forslaget ønsker disse medlemmer derfor å gi foreldre og elever som ikke når frem med sine synspunkter i møte med skolens ledelse og ansatte, et redskap for å kunne etterprøve behandlingen som blir dem til del.

Statens utdanningskontor har tilsyn med at skolene overholder lover og regler. Dette tilsynet har vært svært mangelfullt i forhold til offentlige skoler og visse typer private skoler. På bakgrunn av manglende tilsyn mener disse medlemmer at det er enda mer påkrevet å ha et uhildet klageorgan som brukerne kan henvende seg til, så lenge evalueringen av skolene er mangelfull og til tider helt fraværende. I tillegg er disse medlemmer klare på at brukere av skolen som opplæringsarena har et legitimt krav på fortløpende vurderinger av sitt arbeid over tid, og avgangskarakterer som gir et riktig bilde av eleven. Denne vurderingen skal være objektiv og etterprøvbare.

Disse medlemmer har også merket seg at 1. amanuensis Kaare Skagen ved program for læring og praktisk pedagogikk ved Universitetet i Tromsø har påpekt det samme forhold.

Avslutningsvis vil disse medlemmer peke på det heldige i at skolens troverdighet som hele også vil bli ivaretatt gjennom et uhildet organ og at dette organet vil gi skolen både den nødvendige autoritet og legitimitet basert på etterprøvbare kvalitets kriterier.

Disse medlemmer viser til Dokument nr. 8:79 (2001-2002) og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme egen sak for Stortinget om opprettelse av et politisk og departementalt uavhengig ombud for grunnskolen og den videregående opplæringen med ansvar for å ivareta den enkelte elevs rettssikkerhet knyttet til opplæringen og opplæringens kvalitet."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen:

Forslag

Stortinget ber Regjeringen fremme egen sak for Stortinget om opprettelse av et politisk og departementalt uavhengig ombud for grunnskolen og den videregående opplæringen med ansvar for å ivareta den enkelte elevs rettssikkerhet knyttet til opplæringen og opplæringens kvalitet.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til dokumentet og råår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 8:79 (2001-2002) - forslag fra stortingsrepresentantene Ursula Evje, Arne Sortevik og Per Sandberg om at det opprettes et uhildet klageorgan for skolen. Formålet for klageorganet skal være å ivareta brukernes rettssikkerhet i forhold til opplæringen, opplæringsmiljøet og skole spørsmål generelt - vedlegges protokollen.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 23. april 2002

Rolf Reikvam
leder

Trine Skei Grande
ordfører

Karita Bekkemellem Orheim
sekretær